

Pílagrímar og krossfarar

Markmið

Nemandi

- geti lesið kaflann sér að gagni.
- skilji og greini helstu hugtök kaflans, svo sem pílagrímar og krossferðir.
- þekki nokkra staði sem helgi hefur verið á.
- sjái að almenn viðhorf til þjóðfélagsfyrirbæra, svo sem krossferða og þrælahalds, geta breyst í tímans rás.

Kennsla

Hér eru tvö málefni á dagskrá sem tengjast en ekki má þó blanda saman. Pílagrímar voru (og eru) þeir sem ferðast til helgra staða en krossfarar gengu lengra því þeir börðust til að frelsa og ná á sitt vald ákveðnum stöðum sem þeir álitu sérstaklega heilaga. Krossferðirnar voru þar að auki bundnar við ákveðið tímabil þó að heitið sé stundum notað í yfirfærðri merkingu („krossferð gegn spillingu“ eða annað slíkt).

- Nálgunin í kaflanum er frá hinu nærtæka og þekkta með því að ræða staði sem taldir eru merkir eða einhvers konar helgi er á. Þetta má þrjóna við með því að spyrja fyrst um staði sem nemendur hafa dálæti á. Síðan má varpa því fram hvaða staðir séu þýðingarmiklir fyrir alla Íslendinga (Þingvellir, Gullfoss, Skálholt ...). Þá er tilvalið að víkja að náttúruvernd og húsaveynd. Nefna má minjaskrá UNESCO þar sem bæði eru náttúruminjar og mannvirki og gildir um allan heiminn. (Þingvellir eru á skrá UNESCO.) Frá þessu má stefna að meginefni kaflans, um pílagrímaferðir og krossferðir.
- Einnig er hægt að taka efnið upp í ljósi spurningarinnar um að setja sér markmið, að keppa að einhverju og fórna sér fyrir málstað – sem getur verið göfugt og gott en getur einnig snúist í ofstæki og umburðarleysi.
- Umræða gæti orðið um gildi sem breytast, um það sem þótti gott í gær en vont í dag. Dæmi: Einu sinni þótti þrælahald sjálfsgagt (þó að enginn sæktist eftir því að vera þræll) en nú er það bannað. Einu sinni var barist af trúarástæðum en síðustu aldir hefur það ekki talist réttmætt þó að trúin geti haft áhrif á átök.

Spurningar og verkefni

1. **Hvað eru pílagrímar?**
Þeir sem fara gagnert í ferðalag til að vitja um helgan stað sér til sálubótar.
2. **Hvað voru krossferðir?**
Það voru ferðir sem fólk fór hópum saman á ákveðnu tímabili á miðöldum til „landsins helga“ til að ná því úr höndum múslima.
3. **Hvað var Jerúsalem kölluð í gömlum íslenskum ritum?**
Jórsalir.

4. Þekkið þið einhverjar pílgrímaferðir nú á dögum?

Að þessu má leita á Netinu. Sem dæmi má nefna að vinsæl pílgrímaleið er til Santiago de Compostela á Spáni. Pílgrímaferðir eru mest tengdar kaþólskum sið en á Íslandi hafa þær tíðkast aftur síðustu árin, t.d. til Skálholts, Hóla og Strandakirkju.

5. Stuttu eftir árásina á tvíburaturnana í New York 11. september árið 2001 flutti forseti Bandaríkjanna ávarp og sagði að nú væru Bandaríkjamenn í „krossferð gegn hryðjuverkum“. Þessi orð vöktu hneykslun og reiði meðal margra múslima. Hvers vegna haldið þið að það hafi verið?

Af því að múslimar fordæma krossferðirnar á miðöldum og margir tengja þær við yfírgang Vesturlandabúa.

Ítarefni

Til er íslensk heimildamynd fyrir sjónvarp um pílgrímsför (suðurgöngu) Nikulásar Bergssonar ábóta (d. 1159) en hann skrifaði um för sína til Rómar og Jerúsalem.

- *Suðurganga Nikulásar*. Heimildakvikmynd um pílgrímaferðir Íslendinga á miðöldum. Stjórnandi og höfundur Sumarliði R. Ísleifsson. Reykjavík, Seylan, 1999.

Margt er til um efni kaflans og er hentast að nota t.d. þessi leitarorð:

pílgrímar pílgrímsganga suðurganga krossferðir krossfarar

pilgrims pilgrimage crusade hajj

pilgrimer pilgrimsvandring korstog korståg

